

3298

טא

פרוטוקול מס' 26/ד
מיטיבת ועדת הכלכלה
סיום ג' ג' בסיוון תשס"ו - 29.5.55
בשעה 16.00

ושותפים:

חברי הועדה:

- ס. בנטוב
- ב. אבניאל
- ס. לביא
- ע. מימון
- ס. קסיס

מוזמנים:

- מר ויצמן - מטעם משרד החקלאות
- מר אדלר - מטעם אגף הסכס
- מר פיאטנסה - המתרגם

סדר-היום:

בעיית מצבה של מגדלי הטבק.

היו"ר ס. בנטוב: אני פותח את הישיבה.

באחת הישיבות הקודמות דנו בהצעה לסדר היום על מצב
מגדלי הטבק וסר בנטוב, בעל ההצעה לסדר היום, הסתמך בישיבה ותביא בפנינו
את החלונות שהגיעו אליו ממגדלי הטבק לפני שנתיים הקדמון זמן די מסוּך
להיוון בשאלה זו, וכן קבלנו סדרה של הטלעות. לא אכנס עכשיו לפירוט הטלעות,
אזיין רק שבזמנו היה נראה לנו שיש לתקן את מחיר הטבק, ומכיוון שהוצעה
למשוּט לבנו העונדה ממגדלי הטבק מקבלים מפרעות שיצרני הטיגוריות, כי אין
להם ברירה אחרת לקבלת אטראי, בכנסים על ידי כך למצב של תלות ביצרני
הטיגוריות ונאלצים למדור את הטבק במחירים שיצרני הטיגוריות מוכים ים לשלם
- אם כי היתה תקופה שהמטטלה קבעה מחיר מניסוח - החלטנו להמליץ בפני
המטטלה על מתן אטראי למגדלי הטבק, וכן המלצנו על מתן עזרה לסד יורי
אחסנה לטבק.

מתברר שגם לאחר קבלת הטלעות אלו, הטענות לא פחתו, כלומר
לא היתה לנו הרגשה שנעשה די בכדי לטול את העוקץ שהביע אותנו לקב
אלו.

ס. לביא: לא לכולם היתה הרגשה כזאת.

היו"ר ט. בנטוב:

בכל אופן, טענות היו. סימן הוא שלא נעשה די נסח זה. משום כך היינו רוצים לטפוע בענין זה את דעת האנשים המטפלים בענף זה. ועל כן הזמנו לישיבה זו את נציג משרד החקלאות ונציג המכס, שיש לו חלק חשוב בעיצוב מדיניות מחירי הטבק.

ב. אבניאל:

- רצוני לשאול מספר שאלות:
- א. איזה חלק מהתצורכת הכללית תופס הטבק המקומי?
- ב. מה היקף הגידול המקומי?
- ג. מהי ההכנסה. ממוצעת לדונם וכמה דונמים בממוצע יש לכל משפחה?
- ד. כמה אנשים מתפרנסים מענף זה וכמה מסביב לו בתעשיית הטבק?

ט. קסימ:

האם כל הטבק של העונה שעברה נמכר, ואם - מה הם הצעדים שמוכנה הממשלה. נקוט כדי שהטבק הזה יימכר?

האם הטבק הגדל בארץ מספיק לכסות את צריכת התושבים במדינה, והאם הממשלה עתה את כל הצעדים כדי לעזור למגדלי הטבק, על מנת לספק את הכמות הדרושה?

מה עתה הממשלה כדי להגן על מגדלי הטבק בפני

חברות הסיגריות?

טר ויצמן:

תחילה אמסור סקירה קצרה על הענף והתפתחותו ואחר כך מענה על השאלות שהוצגו. בשנת 4 השנים התחרויות התפתח ענף הטבק במידה כזאת, שאנו מספקים כמעט את כל צורכת הטבק בארץ. לפני 4-5 שנים הסתמנו בטבק מזרחי וטבק וירגיניה כמעט בכמויות שווה. מתוך סיבות שונות, נחת סהן היא מדיניות הממשלה, הסיגריה וירגיניה הולכת ונעלמת מהשוק. כיום היא מהווה 10 אחוז מכלל התצורה, ואילו לפני כמה שנים היוותה 60 אחוז. מתוך ה-10 אחוז של סיגריות וירגיניה 7 אחוז הוא טבק יבוא ו-3 אחוז טבק מקומי. אנו לא הצלחנו בגידול טבק וירגיניה במלואו, אבל השגנו תוצאות יפות בשטחים מסויימים בארץ. בעקבות מדיניות האוצר, אין כל סיכוי להתפתחות ענף זה. לעומת זאת חלה עליה מתמדת בייצור טבק מקומי, והסיבה לכך היא - הבטחת מחיר מניסום. ואם חלו תנודות בגידול הטבק, ואנו חלו תנודות בשלוש השנים האחרות - הן לא היו מוטפעות ממדיניות המחירים, אלא בעיקר על ידי גורמים אחרים.

ב-1953 היו 32,500 אלף דונם טבק, ויצרו 1500 טון.
בשנת 1954 היו 53,300 דונם, ויצרו 2700 טון.

ב. אבניאל:

מה היו הכמויות לפני קום המדינה?

טר גרלר:

לפני קום המדינה הגיעו לייצור של 2000 קילו אם כי אז היה מספר המגדלים גדול יותר. גידול הטבק הוא דו-שנתי, בשנה אחת הכמויות הן בשולות ובשנה שניה הן קטנות יותר. והסיבה היא פשוטה מאד, בשנה שיש כמויות גדולות המחיר יורד, וזו לקראת השנה הבאה שותלים פחות.

טר ויצמן:

לגבי 1953 אני יכול לציין שני גורמים עיקריים שהטפיעו על צמצום שטחי הגידול: א. היתה זו שנה קשה מבחינת הכנת המסתלות; ב. באותה שנה שנו המחירים בעיקבות שנוי שערי המטבע, והיצרנים התקשו במימון קניית הטבק. ואז הונהגה שיטה בלתי-בריא, שיצרני הסיגריות החלו לקחת את הטבק מבלי לשלם עבורו במזומן. על מגדלי הטבק, בעיקר בכפר הערבי, שלא היו רגילים לכך, עשה הדבר רושם לא טוב; אולם בסופו של דבר שילמו היצרנים עבור הטבק וטבע השוק בגידולים אחרים היה קשה יותר, ולכן ב-2954 שוב גדלו שטחי הטבק.

השנה, במידה שידוע לי, ישנם קשיים במכירת הטבק.
אינני יודע כמה טבק יש בטסקיה, אבל אינני חושב שיטבן כמות גדולות.
לפני סמוע נספר לי על כמות של 400 טון שלא נטכרה. וגם השנה לא שולט בכמות
עבור הטבק כולו. אינני יודע לאיזה סכום מגיעים חובות יצרני הסיגריות למגדלי
הטבק.

אני רוצה לציין, כי היום רוב התצורה מתכסה
על ידי הייצור המקומי, ואפילו ישנם עודפים של טבק מקומי. אבל היות והשנה
שתלו פחות, יש לקוות שהעודף הזה יקלט על ידי בתי החרושת. השנה שתלו פחות,
כ-40 אלף דונם, בגלל הבצורת, ואני חושב שהיבול יגיע ל-1500-1600 קילו.

האיזורים בהם אפשר לגדל טבק הם בעיקר איזורי
ההרים והמדרגות. ועל כן הטבק הגדל בשפלה ובמישור הוא טבק מטיב ירוד
שיצרני הסיגריות אינם מדרגים לקנות. אבל יש לקוות שבסופו של דבר גם טבק
זה יימכר, אם כי יש להניח שהמחיר יהיה פחות מהמניסום.

מסרד החקלאות עוסק בנושאים לגדל טבק מזנים משובחים
שהובאו מארצות בהן מגדלים זנים אלה, והושגו תוצאות יפות מאוד. אבל אני
צריך לציין שטרם הגענו לתבאים, בעיקר מצד יצרני הסיגריות. כנראה יש
לגדל טבק זה בכמויות ניכרות, כי הוצאות הייצור של טבק מסוג זה הן גבוהות
מאלו של הטבק המקומי. וכאן אנו נתונים במעגל קסמים: המגדל טוען, שאם
יבטיחו לו מחיר מתאים - וטחיר מתאים זה צריך להיות גבוה ממחירו של הטבק
המקומי ב-25-30 אחוז, הוא מוכן לגדל, ואילו היצרנים טוענים, שאם הטבק
יהיה מטיב משובח, יהיו מוכנים לשלם את המחיר המתאים. אינני זוכר, כי אנו
יכולים להגיע לגודל סוגי הטבק הטובים ביותר, אבל אנו יכולים להגיע לסוגים
טובים יותר מאלה המגדלים כיום.

ועתה, רצוני לענות על שאלת המחירים ושיווק הטבק.
המחירים מבוססים על הוצאות הייצור. ישנם חלוקי דעות בין הערכת, ובין
הערכותיהם של מגדלי הטבק. יושב כאן מר קסיס שהשתתף בוועדה שבחנה את מחירי
הטבק, ולוועדה זו הוגשו תחשיבים של הוצאות הייצור על ידינו ועל ידי המגדלים,
ויש מרחק ניכר בין הערכותינו לבין הערכות המגדלים. נכון הוא כי בייצור
הטבק עושרות מספחות שלמות על ילדיהן ונסותיהן, ואם לבסוף את יום העבודה
של ילד ואשה על המחיר המקובל בארץ, אין ספק שהתחשיב הוא פחות מדי. אבל אם
להגיד שזה תשלום מניח את הדעת לגבי משפחה עובדת,

מהו התשלום?

היו"ר ט. בנטוב:

מר ויצמן:

אין לי כאן פירוט של התחשיבים, מכל מקום, 3,500
ל"י ממוצע ליום עבודה של כל העובדים בייצור
הטבק. החשוב נעשה לפי 16 ימי עבודה לדונם המתחלים -8 ימים לנשים וילדים
ו-8 ימים למבוגרים. תחשיב זה מבוסס על ממוצע, והמס צע הוא גם מבחינת
המחיר וגם מבחינת היבול הממוצע, מבוסס על 50 קילו לדונם; ועל מחיר ממוצע
של 1.200-1.250 ל"י הקילו. המחירים נעים מלידה, לידה ועטרה עד לידה
שניים וחמשה גרוט הקילו. הטבק נמכר לפי סוגים וישם הפרטים של 100 פרוטה
בין סוג אלף לבית ו-50 פרוטה בין סוג ב' לסוג ג'. המחירים נקבעים לפי
איזורים. איזורי הטבק מחולקים לפי קבוצות כפרים. אגב, הטבק הוא מצרך
קפריזי מאוד, באותו כפר אפשר למצוא סוגים טובים של טבק, וכל עוד אין שיה
מטובלת יותר, אין לנהוג אחרת מאשר בשיה זו של קביעת מחירים אחידים לקצוות
כפרים. רק אותם כפרים שבהם ישנו הטבק הטוב ביותר מסיגים מחירים גבוהים
יותר.

אשר לשאלת ההלוואות והתלות של המגדלים ביצרני

הסיגריות, ליצרני הסיגריות ישנם סוכנים המתקשרים עם מגדלי הטבק ונותנים
להם מפרעות לגידול. על ידי כך המגדל צריך למכור את הטבק לסוכן לפי מחיר
שיקבע. זאת אומרת, שהמגדל מונע כל אפשרות של התחרות על ידי כך שהוא מראש
מתקשר עם הסוכן. בשנה שעברה החליט מסרד החקלאות - אפילו באיחור רב -
לאפשר למגדלי הטבק לקבל הלוואות באמצעות הבנקים בסכום של 400 לירות. רק
רק טענים פנו בבקשות, ולמעשה חו לק סכום של 85 אלף לירות.

מה ערכו של כל היבול?

היו"ר ט. בנטוב:

טר ויצמן:

3,5 מליון לירות. מספר מגדלי הטבק מגיע ל-7000 משפחות.

מגדלי הטבק לא פנו בבקשות להלוואות, כי זה היה טמא, בסוף יוני. שנית, אני חושב שמגדלי הטבק התייחסו מספק לכל העניין. הם אינם רגילים ללכת לבנקים לקבל הלוואות, ומה גם שהטבק משועבד לבנקים ואת ההלוואות צריך להחזיר. יחד עם זאת אני רוצה להדגיש, כי גם מגדל קטן אם סוכן, אין זה טובע סמנו לקבל הלוואה ממסלתי.

מ. קטיס:

האם טר ויצמן סבור, שמגדל טבק אשר היה פונה לבק לקבלת הלוואה ממסלתי, היה מצליח למכור את

הטבק ליצרני הסיגריות?

טר ויצמן:

אם אנו חושבים שצריך לשחרר את המגדל מחלות בחרה, זו צריכה להיות הדרך - קבלת הלוואה ממסלתי. אבל אם הוא מוכר לקבל את הלוואה, כי על ידי כך לא יצליח למכור את הטבק, אינני יודע מה יש לעשות במקרה כזה.

בסנה שעברה קבלו את ההלוואות בכפריים בהם הטבק הוא מטיב ירוד, ודוקא אלו שלא יכלו להתקשר עם הסוכנות, וכיום אנו נמצאים במצב קשה, כי עלינו להאריך את פועד ההלוואות עד שהטבק יימכר.

אשר להדרכה, יש לנו צוות אנשים העוסקים בהדרכה אך צוות זה אינו מספיק. יש לנו 3 מדריכים ערביים ואחד יהודי דובר ערבית. אבל גם בטוח זה אנו נתקלים בקשיים, כי כל סיפור עולה בכסף, ויש מספר ניכר של מגדלים ערביים שמכירים יפה את המקצוע ויודעים כיצד לעבוד בטיחות טובה יותר, אבל הם אינם עושים זאת מפני שכל הכפר מקבל אותו מחיר. אנו מבססים להטפיע על יצרני הסיגריות שיכנסו לעניין זה של הבחנה בטיב הטבק התוך הכפריים.

טר אדלר:

יצרני הטבק אינם מסלמים מחיר שונה עבור טבק באותו כפר, כי בכפר סופיעים 5 נציגים של בתי החרוטה ויטנה התחרות. אם אחד הנציגים מסלם לטיסהו סחיר גבוה יותר, המגדל השני לא ימכור את הטבק לנציג חברה אחרת במחיר בטוח.

אשר למחיר המניסום, הרי הוא נקבע בסיתוף עם משרד החקלאות; מחיר מניסום זה נקבע כי הסגירה היא מצרך הנמצא בפיקוח, ובמחירה ממחיר הסיגיות יעלה, ישפיע הדבר על האינדקס. לכן לא הועלה מחיר הסיגיות מאז פברואר 1954. ומאחר שלא חלו שנויים במחירי ירקות אחרות לעומת אסתקד, לא מצאנו לנכון לשנות את מחירי הטבק. בטנה זו כבאסתקד טילמו בתי החרוטה עבור הטבק למעלה ממחיר המניסום, ובעיקר באיזור הגליל המערבי. יצרני הסיגיות טילמו 1.650-2.200 ל"י הקילו ואף למעלה מזה, כי היתה דרישה גדולה דוקא לטבק זה.

היו"ר מ. בנטוב:

את מי מחייב מחיר המניסום?

טר אדלר:

את יצרני הסיגריות. אם הם אינם מסלמים את מחיר המניסום, למגדל יש רשות לפנות אלינו, ואנו נברר את הדבר עם היצרנים. עד היום לא קרו מקרים כאלה, וייתכן כי במקרה שאנו נתערב בדבר, בתי החרוטה יגישו צו על תנאי נגדנו, אבל אז בית המספס יוכל לקבוע מרסחה ביטראלי שיקבע. אנו יודעים כי בתקופה שיש עודף של טבק כמו השנה, בתי החרוטה מנצלים זאת; הם באים לפלח הערבי ואוסרים לו: אם אתה סוכן לגמור אתנו עכשו, ואסלם לך את כל המחיר בבת אחת, תקבל פחות בעטרה גרוש לקילו. והפלחים הערביים נוטים להסכים לכך, ובלבד שיקבלו את הכסף בבת אחת.

היו"ר מ. בנטוב:

זה ליגלי?

טר אדלר:

לא, אבל אם הפלח הערבי אינו בא אלינו ואינו פונה לבית המספס, איננו יכולים לעשות ולא כלום.

בטבק קיים שוק חפטי, ואם בטבא אחת המגבל סקבל פחות ובטבה הטביה יותר, הרי בטטצע הוא סקבל את מחיר הטביסום. ישנה איזוריה בהם הטבק אינו מוצלח, ואנו מסתדליה לסכנע את המגדלים לגדל גידולים אחרים, אך הסכנוע שלנו אינו מועיל, והטיבה היא, שהטבק מסתלם יותר מכל גידול אחר. ואטנם הטבה גידלו 3000 טון. כלומר, יש עודף בטביל צגירת סלאי. בתי החרוטה צריכים להחזיק סלאי לטבה אחת, והיות ונוצר עודף, ישנו לחץ להורדת המחירים.

כאן מתעוררת בעיה של ייצוא טבק. הבעיה אינה פשוטה, היא כרוכה בסובסידיות.

יש הצעה להקים סחטביים לטבק, אבל הצעה זו אינה מעשית, כי הפלח לא יססור את הטבק אם לא יקבל שני סליטלים סחטחיר. בתי החרוטה סצריכים לרכוס את עודף הטבק, אינם יכולים לעסות זאת בגלל מחסור בטזוטביים. אנו עזרנו להם על ידי סתן הלרואה לקניית הטבק בסכום של 600 מלף לירות, אך סכום זה אינו מספיק, כי בתי החרוטה ביקשו הלרואה של רבע מליון לירות.

אסר להסבחת הטבק וגידול זניים חדשים, הדבר לא יתכן, כי בכפר הערבי לא יתכנו שני מחירים לטבק. על כן אסטר יהיה להטיג זאת רק בדרך של כפיה, ובדרך זו עדיין איננו יכולים ללכת. אבל יבוא יום ומסרד החקלאות יהא נאלץ לבקוט בדרך זו.

אני מבין שעכשו לא נכנס לבירור. בעטה זאת ביטיבה הבאה.

הי"ר ט. בנטוב:

היטיבה נעולה.

היטיבה ננעלה בטעה 18.00